

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-11>

УДК 330.1

ТЕНДЕНЦІЇ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА ЇХ СУЧАСНИЙ СТАН

TENDENCIES OF CAPITAL INVESTMENTS IN THE LVIV REGION AND THEIR CURRENT STATE

Ливдар Марта Василівнакандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1925-7781>**Чубка Ольга Михайлівна**кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6310-0741>**Циган Василина Миколаївна**студентка,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8105-3483>**Lyvdar Marta, Chubka Olha, Tsyhan Vasylyna**
Lviv Polytechnic National University

Наведено трактування поняття «капітальні інвестиції». Обґрунтовано роль капітальних інвестицій на державному та регіональному рівнях. Визначено конкурентні переваги Львівщини порівняно з іншими регіонами України у залученні капітальних інвестицій. На основі статистичних даних проаналізовано динаміку капітальних інвестицій та суму капітальних інвестицій на одну особу Львівської області за 2016–2021 рр. Графічно зображено приріст (зниження) обсягів капітальних інвестицій. Наведено динаміку капітальних інвестицій за видами капітальних вкладів (інвестиції у матеріальні та нематеріальні активи) та за видами економічної діяльності. Виокремлено найбільш інвестиційно привабливі види економічної діяльності в регіоні: промисловість, будівництво, державне управління й оборона, обов'язкове соціальне страхування. Наведено структуру капітальних вкладень за джерелами фінансування. Встановлено, що основним джерелом фінансування капітальних інвестицій залишаються власні кошти підприємств та організацій.

Ключові слова: капітальні інвестиції, інвестиції у матеріальні активи, інвестиції у нематеріальні активи, види економічної діяльності, джерела фінансування, Львівська область.

The interpretation of the concept of "capital investment" is given. The role of capital investments at the state and regional levels is substantiated. The competitive advantages of Lviv region in comparison with other regions of Ukraine in attracting capital investments are determined. It is proved that the rational use of competitive advantages is a guarantee of accelerated development of the region's economy and a guarantee of stable improvement of the quality of life of residents in the future. Based on statistical data, the dynamics of capital investments and the amount of capital investments per capita in Lviv region for 2016–2021 are analyzed. Graphically is showed the increase (decrease) in capital investment. It is determined that the volume of capital investments in Lviv region during 2016–2018 grew, but from the end of 2019 there was an "investment pause". The dynamics of capital investments by types of capital contributions (investments in tangible and intangible assets) is given and it is found that the vast majority were investments in tangible assets (costs of purchasing machinery, equipment and inventory, construction of engineering structures, construction of non-residential buildings). The dynamics of capital investments by types of economic activity is given and the most investment-attractive types of economic activities in the region are identified: industry, construction, public administration and defense, compulsory social insurance. It is determined that in recent years investments in public administration and defense have significantly intensified. The structure of capital investments by sources of financing is given and it is established that the main source of financing of capital investments remains own funds of enterprises and organizations, the share of state and local budgets has increased, investments at the expense of bank loans and other loans have decreased. It is

proved that the largest reduction in capital investment in 2020 was demonstrated by service-oriented industries, which were included in the list of restrictions on quarantine activities (air transport, arts, sports, entertainment and recreation, food and beverage activities).

Keywords: capital investments, investments in tangible assets, investments in intangible assets, types of economic activity, sources of financing, Lviv region.

Постановка проблеми. Із розвитком економіки основні засоби потребують модернізації для розширеного їх відтворення, їх основним джерелом фінансування є капітальні інвестиції. Капітальні інвестиції неабияк сприяють розвитку економіки, є важливим капіталізатором виробництва, фундаментом стабільного економічного піднесення як окремих господарюючих одиниць, так і регіонів чи держави в цілому. Недостатність капітальних вкладів призводить до втрати конкурентоспроможності, старіння основних засобів, спаду виробництва, а також це сприяє збільшенню собівартості продукції, що в свою чергу призводить до недоінвестування виробництва.

Аналіз останніх досліджень. Капітальні інвестиції виступають об'єктом дослідження багатьох науковців, зокрема Коць О.О. [1], Одінцов М.М. [2], Дудчик О.Ю. [3].

Мета статті полягає в аналізованні динаміки та структури капітальних інвестицій Львівської області за видами економічної діяльності, виокремленні найбільш привабливих галузей капітальних інвестицій та визначенні перспектив їх розвитку.

Виклад основного матеріалу. Сучасну ринкову економіку, а також її перехід до сталого розвитку важко уявити без інвестицій. Капітальні інвестиції – це переважно кошти, що спрямовуються на збільшення основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, а також на їх реконструкцію і модернізацію, що призводять до збільшення первісно очікуваних майбутніх економічних вигод. Кінцевою метою капітальних інвестицій є розширене суспільне виробництво [1, с. 191].

Підвищення ефективності регіональних економічних систем значною мірою базується на приведенні у дію відтворювальних проце-

сів на основі капітальних інвестицій, які протікають на регіональному рівні. Саме створення умов для стійкого розвитку стає стимулом для регіональних відтворювальних процесів і дає можливість суттєво підвищити конкурентоспроможність економік регіонів [2, с. 34].

Львівщина сьогодні є одним з регіонів, який активно розвивається і має певні конкурентні переваги, а саме: освічений і креативний людський капітал, традиції ефективного господарювання та використання економічного потенціалу, значні поклади важливих для промисловості корисних копалин (вугілля, природний газ, нафта, калійні солі, сировина для промисловості будівельних матеріалів тощо), наближеність до кордонів ЄС, наявність прикордонних пунктів пропуску, високий рівень диверсифікації економіки регіону, в тому числі аграрний сектор. Раціональне використання усіх цих переваг є запорукою прискореного розвитку економіки області і гарантією стабільного покращення якості життя мешканців у майбутньому.

У період 2016–2019 рр. (табл. 1) спостерігались позитивні тенденції до збільшення інвестування підприємств Львівської області. Найвищого показника регіон досягнув у 2019 році, де було освоєно 31,1 млрд грн капітальних інвестицій, що на 15,5% більше в порівнянні з попереднім 2018 роком. Капітальні інвестиції на одну особу у 2019 році склали 12,4 тис. грн.

За 2020 рік обсяг капітальних інвестицій зменшився на 49,2% в порівнянні із 2019 роком і обсяг капітальних інвестицій на кінець року становив 23,6 млрд грн, що у розрахунку на одного мешканця Львівської області у середньому припало 9,5 тис. грн., а за період 2021 року капітальні інвестиції на одну особу зросли до 14,6 тис. грн. Індекс

Таблиця 1

Динаміка капітальних інвестицій у Львівській області за 2016–2021 рр.

Роки	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Капітальні інвестиції, млн. грн.	18605,2	24105,9	28995,5	31061,5	23641,5	24041,9
Індекси капітальних інвестицій (попередній рік = 100%)	130,7	126,0	101,9	115,5	49,2	137,7
Капітальні інвестиції на одну особу, грн.	7395,5	9590,8	11563,8	12431,1	9507,8	14599,8

Джерело: [4]

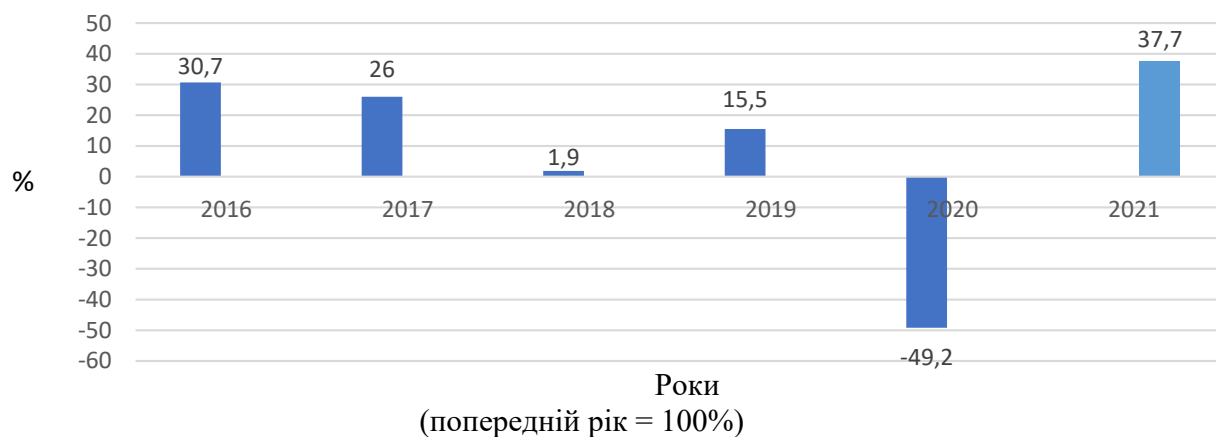

Рис. 1. Приріст (зниження) обсягів капітальних інвестицій у Львівській області у 2016–2021 рр., %

Джерело: [4]

капітальних інвестицій у 2021 році зріс до 137,7% у порівнянні з попереднім роком. Своє вливання скоротили всі джерела інвестицій, окрім держбюджету. Події в світі, карантин, обмеження функціонування багатьох сфер економіки, скорочення купівельної спроможності і, як наслідок, інвестиційних можливостей населення, призвели і до скорочення капітальних інвестицій в 2020 році [3, с. 101]. Графічна інтерпретація індексу капітальних інвестицій зображена на рис. 1.

Серед обсягу капітальних інвестицій переважну частку становили інвестиції у матеріальні активи (табл. 2) – у 2021 році – 96,7%. З них на будівництво нових та реконструкцію існуючих житлових будівель було спрямовано 3171 млрд грн, що становить 13,2% усіх інвестицій, тоді як у 2018 році ця частка складала 19,3% від загального обсягу активів. У будівництво нежитлових будівель було спрямовано 3406,9 млрд. грн., або 14,2%. У 2019 році інвестиції на зведення інженерних споруд склали найбільше значення серед досліджуваного періоду 2016–2021 рр. в розмірі 5,6 млрд. грн. Найбільшу частку (31,5%) займають витрати підприємств на придбання машин, обладнання та інвентарю. На придбання транспортних засобів було витрачено 2,3 млрд грн, або 9,7% усіх вкладень. Найменшу частку займають витрати на придбання довгострокових біологічних активів рослинництва та тваринництва 0,9 млрд грн, що становить 0,4% від загального обсягу капіталовкладень. Витрати на придбання нових земель незначно зросли за період 2021 року, але складають також тільки 0,4% від загального обсягу інвестицій, інших необоротних

матеріальних активів – 5,3%. У нематеріальні активи направлено 758,1 млн грн, або 3,3% капітальних інвестицій. З них майже дві третини – витрати на придбання засобів програмного забезпечення та баз даних (480,5 млн грн).

Характеризуючи капітальні інвестиції за видами економічної діяльності (табл. 3, рис. 2) слід відзначити, що у 2020 році в порівнянні з 2019 роком усі інвестиції зменшились, винятками є підвищення інвестицій у фінансову та страхову діяльність і високе зростання в охороні здоров'я та наданні соціальної допомоги (+126,2%), проте у 2021 році у деяких видах економічної діяльності відбулось зростання, а саме: сільське, лісове та рибне господарство зросло на 32,8% в порівнянні з 2020 роком, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів зросла на 7,5%, інформація та телекомунікації на 22,6%.

Найвагомішу частку серед інвестицій за видами економічної діяльності займає промисловість, яка у 2021 році складала 7716,2 млрд грн, що складає 32,1% у структурі серед усіх видів капітальних інвестицій; будівництво – 33740,9 млрд грн (15,6%); державне управління й оборона, обов'язкове соціальне страхування – 3677,7 млрд грн (15,3%).

Основним джерелом фінансування капітальних інвестицій залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких у 2021 році освоєно 14599,8 млн грн (рис. 3).

З державного бюджету профінансовано 2747,2 млн грн капітальних інвестицій, з місцевих бюджетів – 1894,5 млн грн. За рахунок кредитів банків та інших позик здійснено 1327,0 млн грн. Питома вага коштів держав-

Таблиця 2

**Динаміка капітальних інвестицій за їх видами
у Львівській області за 2016–2021 рр., млрд грн**

Види капітальних інвестицій	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Капітальні інвестиції – усього	18605,2	24105,9	28995,5	31061,5	23641,5	24041,9
Інвестиції у матеріальні активи	18352,4	23720,9	28568,6	30594,2	23120,0	23256,8
будівлі житлові	3949,9	4632,3	5585,7	5401,5	3177,0	3171,6
будівлі нежитлові	3536,5	4259,7	5261,6	5425,6	4122,3	3406,9
інженерні споруди	2133,2	3241,7	4000,5	5627,0	4462,7	5298,4
машини, обладнання та інвентар	5929,8	7798,0	8873,4	9385,2	7775,3	7564,1
транспортні засоби	2081,7	2654,3	3774,5	3096,5	2144,2	2326,6
земля	131,8	312,2	91,2	260,4	89,9	103,7
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	68,9	116,4	122,1	92,2	119,7	97,7
інші матеріальні активи	520,6	706,3	859,6	1305,8	1228,9	1287,8
Інвестиції у нематеріальні активи	252,8	385,0	426,9	467,3	521,5	785,1
права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторське право та суміжні з ним права, патенти, ліцензії, концесії тощо	68,2	96,1	148,4	96,0	128,8	104,6
програмне забезпечення та бази даних	123,0	206,5	205,4	306,2	368,6	480,5

Джерело: [4]

Таблиця 3

**Динаміка капітальних інвестицій за видами економічної діяльності
у Львівській області за 2016–2021 рр., млрд грн**

Види економічної діяльності	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Капітальні інвестиції – усього	18605,2	24105,9	28995,5	31061,5	23641,5	24041,9
Сільське, лісове та рибне господарство	1158,2	1400,5	1524,1	1630,8	1020,6	1355,5
Промисловість	6367,1	8541,7	9712,8	9829,2	8205,0	7716,2
Будівництво	3403,0	4966,3	5456,4	5890,2	3851,3	3740,9
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	1073,4	1704,2	2422,1	1938,7	1793,0	1927,8
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1146,2	1170,3	2343,6	2263,5	1459,1	1022,5
Тимчасове розміщення й організація харчування	166,9	315,2	259,0	220,6	188,4	145,9
Інформація та телекомунікації	231,9	235,8	224,8	321,4	201,1	246,5
Фінансова та страхова діяльність	329,4	394,4	403,4	378,9	404,7	353,3
Операції з нерухомим майном	1391,3	1319,2	1506,5	1630,3	948,5	1945,0
Професійна, наукова та технічна діяльність	325,4	388,6	262,5	408,4	252,1	162,4
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1020,5	547,8	890,9	1215,4	442,3	883,0
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	1568,0	2474,6	2853,3	4316,3	3573,6	3677,7
Освіта	118,8	195,3	324,4	345,4	314,5	236,7
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	190,2	198,7	461,5	324,7	734,3	337,7
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	63,1	87,7	289,4	251,9	159,4	215,2

Джерело: [4]

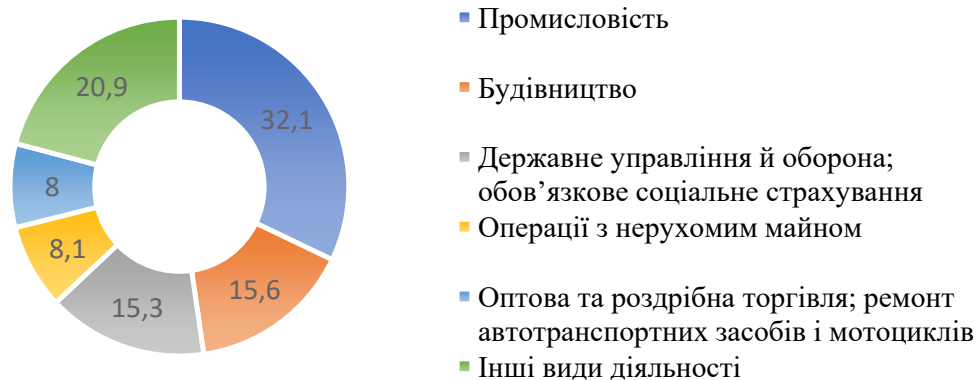

Рис. 2. Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності у Львівській області у 2021 році, %

Джерело: [4]

Рис. 3. Структура капітальних вкладень за джерелами фінансування у Львівській області у 2021 році

Джерело: [4]

ного та місцевих бюджетів за останні періоди має тенденцію до зростання, натомість вкладення за рахунок кредитів банків та інших позик скорочуються.

Висновки. Капітальні інвестиції виступають основним двигуном виробництва і фундаментом стабільного економічного розвитку як окремих регіонів, так і країни в цілому.

Впродовж 2016–2021 років економіка Львівської області підвищувалась і відновлювалась її інвестиційна привабливість, що сприяло підвищенню економічного потенціалу області. Підтвердженням цього було те, що частка капітальних інвестицій у Львівській області останніми роками зростала, проте з кінця 2019 року наступила «інвестиційна пауза». Найбільше скорочення освоєних капітальних інвести-

цій у 2020 році продемонстрували галузі, орієнтовані на обслуговування населення, що потрапили до переліку обмеження діяльності в умовах карантину (авіаційний транспорт, мистецтво, спорт, розваги та відпочинок, діяльність із забезпечення стравами та напоями). Найбільш привабливими видами економічної діяльності є промисловість та будівництво, де стабільно освоюється понад 20% надходжень регіону. Також останніми роками значно активізувалися вкладення коштів у державне управління та оборону. Головним джерелом фінансування капітальних вкладень залишаються власні кошти підприємств і організацій. Зростає питома вага коштів державного та місцевих бюджетів, скоротились вкладення за рахунок кредитів банків та інших позик.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Коць О., Хоркава Н. Капітальні інвестиції: економічна сутність та обсяги для економіки України. *Економічна модель сучасності: завдання, виклики, перспективи: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. 2017. С. 191–193.
2. Одінцов М.М., Одінцов О.М., Момот С.В. Вплив обсягів капітальних інвестицій на зростання валового регіонального продукту в регіонах України. *Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія : Економічні науки*. 2021. Випуск 63. С. 33–41.
3. Дудчик О.Ю. Вплив капітальних інвестицій на економіку України. *Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції*. 2021. С. 99–101.
4. Головне управління статистики у Львівській області. 2021. URL: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/06/theme_06.php?code=06

REFERENCES:

1. Kots O., Khorkava N. (2017) Kapitalni investytsii: ekonomichna sutnist ta obsiahy dla ekonomiky Ukrainy [Capital investments: economic essence and volumes for the economy of Ukraine]. *Economic model of modernity: tasks, challenges, prospects: materials of the international scientific-practical conference*, pp. 191–193.
2. Odintsov M.M., Odintsov O.M., Momot S.V. (2021) Vplyv obsiahiv kapitalnykh investytsii na zrostannia valovoho rehionalnogo produktu v rehionakh Ukrainy [The impact of capital investment on the growth of gross regional product in the regions of Ukraine]. *Collection of scientific works of ChSTU. Series: Economic Sciences*, vol. 63, pp. 33–41.
3. Dudchuk O.Iu. (2021) Vplyv kapitalnykh investytsii na ekonomiku Ukrainy [The impact of capital investment on the economy of Ukraine]. *Formation of the mechanism of strengthening of competitive positions of national economic systems in global, regional and local dimensions: materials of the IV International scientific and practical conference*, pp. 99–101.
4. Holovne upravlinnia statystyky u Lvivskii oblasti (2021). Available at: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/06/theme_06.php?code=06